

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 21.

Ljubljana, 1. listopada 1893.

XXXIII. leto.

Vsebina. E. Lah: Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko. — M. Janežič: Spisje. — Janko Toman: Žolne. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica upravnništva. — Listnica uredništva.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Dalje.)

Od privatnih meščanskih šol je v Avstriji 8 deških, 33 dekliških, 2 pa mešani. Deških je 5 v Nižji Avstriji, 2 na Češkem, 1 v Šleziji; dekliških je 12 v Nižji Avstriji, 11 v Galiciji, 3 v Šleziji, po 2 v Primorski in Češki, po 1 v Zgornji Avstriji, Tirolski s Predarlško

in Moravski; mešani šoli se nahajata po 1 v Štajerski in Galiciji.

Privatnih občnih ljudskih šol je v Avstriji 80 deških, 368 dekliških, 488 mešanih in sicer po posameznih kronovinah:

Zap. št.	Imena kronovin	Število privatnih občnih ljudskih šol					
		absolutno			relativno		
		deških	dekliških	mešanih	deških	dekliških	mešanih
1	Nižja Avstrija . . .	17	55	18	18·9 ⁰ / ₁₀₀	61·1 ⁰ / ₁₀₀	20·0 ⁰ / ₁₀₀
2	Zgornja Avstrija . .	—	13	21	—	38·2 ⁰ / ₁₀₀	61·8 ⁰ / ₁₀₀
3	Solnograška	—	18	1	—	94·7 ⁰ / ₁₀₀	5·3 ⁰ / ₁₀₀
4	Štajerska	5	29	7	12·2 ⁰ / ₁₀₀	70·7 ⁰ / ₁₀₀	17·1 ⁰ / ₁₀₀
5	Koroška	1	6	3	10·0 ⁰ / ₁₀₀	60·0 ⁰ / ₁₀₀	30·0 ⁰ / ₁₀₀
6	Kranjska	3	12	3	16·7⁰/₁₀₀	66·6⁰/₁₀₀	16·7⁰/₁₀₀
7	Primorska	6	23	7	16·7 ⁰ / ₁₀₀	63·9 ⁰ / ₁₀₀	19·4 ⁰ / ₁₀₀
8	Tirolska s Predarlško	5	37	19	8·2 ⁰ / ₁₀₀	60·7 ⁰ / ₁₀₀	31·1 ⁰ / ₁₀₀
9	Češka	11	42	219	4·0 ⁰ / ₁₀₀	15·1 ⁰ / ₁₀₀	80·9 ⁰ / ₁₀₀
10	Moravska	1	28	44	1·4 ⁰ / ₁₀₀	38·4 ⁰ / ₁₀₀	60·2 ⁰ / ₁₀₀
11	Šlezija	3	25	27	5·4 ⁰ / ₁₀₀	45·5 ⁰ / ₁₀₀	49·1 ⁰ / ₁₀₀
12	Galicija	17	67	104	9·0 ⁰ / ₁₀₀	35·6 ⁰ / ₁₀₀	55·4 ⁰ / ₁₀₀
13	Bukovina	4	1	15	20·0 ⁰ / ₁₀₀	5·0 ⁰ / ₁₀₀	75·0 ⁰ / ₁₀₀
14	Dalmacija	7	12	—	36·8 ⁰ / ₁₀₀	63·2 ⁰ / ₁₀₀	—
	Sploh	80	368	488	8·5 ⁰ / ₁₀₀	39·3 ⁰ / ₁₀₀	52·2 ⁰ / ₁₀₀

Največ šol te vrste ima torej: deških absolutno Nižja Avstrija in Galicija, relativno Dalmacija; dekliških: absolutno Galicija, relativno Solnograška; mešanih: absolutno in relativno Češka; najmanj: deških, namreč nobene, absolutno in relativno Zgornja Avstrija in Solnograška;

dekliških: absolutno in relativno Bukovina; mešanih: absolutno in relativno Dalmacija, namreč nobene.

Kako je z javnimi in privatnimi občnimi ljudskimi šolami po Kranjskem posebej gledé razdelitve po spolu.

Zaporedno štev.	Glavarstva	Občne ljudske šole						Zaporedno štev.	Glavarstva	Občne ljudske šole					
		javne			privatne					javne			privatne		
		deške	dekliške	mešane	deške	dekliške	mešane			deške	dekliške	mešane	deške	dekliške	mešane
1	Črnomelj	—	—	19	—	—	1	7	Ljubljana (mesto)	4	3	1	2	6	1
2	Kamnik	2	1	30	—	1	—	8	Ljubljana (okolica)	1	1	27	—	1	1
3	Kočevje	2	2	31	—	—	—	9	Logatec	1	1	22	—	—	—
4	Kranj	3	2	29	—	2	—	10	Novo Mesto	—	2	29	1	1	—
5	Krško	—	—	24	—	—	—	11	Postojina	—	—	36	—	1	—
6	Litija	—	—	23	—	—	—	12	Radovljica	—	—	25	—	—	—

Po vseh kranjskih glavarstvih torej prevladujejo javne, občne, mešane ljudske šole; le Ljubljana dela izjemo. Štiri glavarstva drugačnih občnih ljudskih šol še ne poznajo, namreč Krško, Litija, Radovljica in Črnomelj. Privatne občne ljudske šole se nahajajo le v 7 glavarstvih; pet glavarstev, namreč: Kočevje, Krško, Litija, Logatec in Radovljica, nima nič šol te vrste.

Le 7·8% je na Kranjskem samo deških in samo dekliških, vse druge so mešane; v Avstriji sploh pa 12·2%. Še več samo deških in samo dekliških šol nasproti mešanim imajo relativno: Štajerska in Češka po 9%, Bukovina 10·6%, Nižja Avstrija 19·6%, Primorska 25·8%,

Tirolska s Predarlško 30·6% in Dalmacija 87·2%. Najmanj samo deških in samo dekliških občnih ljudskih šol, namreč le 2·8%, ima Koroška.

Meščanske in občne ljudske šole, kakor tudi deške in dekliške ljudske in meščanske šole so lahko združene pod jednim vodstvom. Leta 1890. je bilo 250 javnih in 26 privatnih meščanskih šol, torej več kot polovica, združenih pod jednim vodstvom z občnimi ljudskimi šolami. Deških in dekliških meščanskih šol je imelo jedno vodstvo 113, in sicer 111 javnih in 2 privatni; deških in dekliških občnih ljudskih šol pa 521, namreč 474 javnih in 47 privatnih.

Razmerje med številom šol in velikostjo kronovin.

Zap. štev.	Imena kronovin	Na 100 km ² je prišlo šol leta								
		1850	1855	1860	1865	1871	1875	1880	1885	1890
1	Nižja Avstrija	5·8	5·9	5·9	5·9	6·4	6·9	7·3	7·9	8·4
2	Zgornja Avstrija	4·1	4·1	4·1	4·1	4·2	4·2	4·3	4·4	4·5
3	Solnograška	2·1	2·0	2·3	2·1	2·2	2·2	2·3	2·4	2·5
4	Štajerska	2·5	3·1	3·1	3·1	3·1	3·3	3·5	3·8	3·8
5	Koroška	3·0	3·2	3·2	3·1	3·1	3·1	3·2	3·5	3·5
6	Kranjska	1·1	2·4	2·4	2·3	2·3	2·6	2·9	3·2	3·4
7	Primorska	3·3	3·7	4·0	4·2	5·0	5·2	5·5	5·5	5·7
8	Tirolska s Predarlško	6·2	6·3	6·5	6·3	6·6	5·2	6·0	6·1	5·9
9	Češka	6·9	7·4	7·4	7·4	8·1	8·7	9·2	9·2	10·2
10	Moravska	7·1	7·7	7·7	7·8	8·4	8·8	9·2	10·0	10·7
11	Šlezija	7·6	8·2	8·1	8·3	8·0	9·2	9·9	10·2	10·4
12	Galicija	2·8	2·8	3·1	3·6	3·0	3·2	3·6	4·0	4·7
13	Bukovina	0·5	0·6	1·0	1·5	1·6	1·8	2·0	2·4	2·9
14	Dalmacija	1·2	1·4	1·5	1·7	1·9	2·0	2·4	2·8	2·5
	Povprek	4·3	4·5	4·7	4·8	4·9	5·2	5·5	5·9	6·2

Najmočnejše je torej šolstvo razširjeno v Moravski, Češki in Šleziji, najslabše v Bukovini, Solnograški in Dalmaciji. Pred 40 leti je bilo na najnižji stopinji v Bukovini, Kranjski in Dalmaciji. Kranjska in Bukovina sta si v tem obziru najmočnejše opomogle. V Nižji Avstriji, Tirolski s Predarlško, Češki, Moravski in Šleziji je bilo šolstvo že pred 40 leti močno razvito. Nazadovala je samo Tirolska s Predarlško, dosledno napredovale so obe Avstriji, Štajerska, Primorska, Češka, Moravska in Bukovina.

Kako so po posameznih glavarstvih

razširjene kranjske šole. — Kakor že zgoraj povedano pride na Kranjskem na vsacih 100 km² po 3·4, ali natančneje 3·39 šol. Največ šol ima relativno Ljubljana, kjer pride na 100 km² 48·85 šol; potem Kamnik s 5·52; za njim Postojina 4·12, Črnomelj 3·66, Kranj 3·53, Ljubljanska okolica 3·46, Novo Mesto 3·41, Litija 3·39, Kočevje 2·95, Krško 2·80, Radovljica 2·31, končno Logatec 1·97. Pri Kočevji, Radovljici in Logatec je jemati v poštev, da so okraji goroviti in zategadelj tudi deloma slabše obljudeni.

Razmerje med številom šol in prebivalstvom kronovin.

Zap. št.	Imena kronovin	Na 10000 prebivalcev je prišlo šol leta								
		1850	1855	1860	1865	1871	1875	1880	1885	1890
1	Nižje Avstrijska	7·3	6·9	6·8	6·6	6·3	6·5	6·2	6·4	5·9
2	Višje Avstrijska	6·9	7·0	7·0	6·8	6·9	6·7	6·8	6·9	6·4
3	Solnograška	10·0	10·0	11·2	10·1	10·2	10·5	12·7	10·5	9·3
4	Štajerska	7·6	6·7	6·6	6·3	6·0	6·3	6·5	6·9	6·4
5	Koroška	10·1	9·9	9·9	9·2	9·4	9·6	9·6	11·1	9·8
6	Kranjska	2·3	5·3	5·3	4·9	5·0	5·6	6·0	6·5	6·4
7	Primorska	4·8	5·7	6·0	5·9	6·6	6·7	6·8	6·6	5·9
8	Tirolska s Predarlško	20·9	21·8	22·1	21·0	21·8	17·0	19·5	19·7	18·0
9	Češka	8·2	8·1	7·9	7·5	8·1	8·4	8·6	8·9	8·6
10	Moravska	8·8	9·2	9·0	8·6	9·2	9·5	9·6	10·1	10·1
11	Šlezija	8·9	9·4	9·1	8·6	8·3	8·6	9·0	9·0	7·8
12	Galicija	4·9	4·7	5·0	5·4	4·3	4·2	4·7	5·1	5·2
13	Bukovina	1·3	1·7	2·1	3·0	3·2	3·4	3·6	4·1	4·4
14	Dalmacija	3·7	4·4	4·6	4·9	5·3	5·6	6·5	7·0	5·7
	Povprek	7·4	7·5	7·5	7·3	7·1	7·1	7·4	7·7	7·4

Ako si ogledamo to tabelo natančneje, vidimo, da je število šol v Avstriji sploh rastlo precej jednako s prebivalstvom, po posameznih kronovinah pa zelo različno. Dosledno ali do malega dosledno je hitrejše rastlo število šol kakor prebivalstvo v Kranjski, Primorski, Moravski, Bukovini in Dalmaciji, zelo jednako v vseh ostalih kronovinah razun Nižje Avstrije, Štajerske, Koroške in Tirolske s Predarlško, kjer je rastlo počasneje.

Na Kranjskem je razmerje med številom šol in prebivalstvom sledeče: Največ šol ima v tem pogledu glavarstvo radovljiško, kjer pride na 1000 prebivalcev 9·4 šol, potem postojinsko 8·9, kamniško 8·4, kočevsko 8·2, črnomaljsko 7·0, kranjsko in novomeško po 6·8, litijsko 6·2, logaško 5·9, ljubljansko mesto 5·6, okolica 5·4 in krško glavarstvo je 4·7 šol.

(Dalje prih.)

E. Lah.

Spisje

in podlaga spisovnemu pouku v I. oddelku zgornje skupine.

Nadaljevaje razprave o pripravi dobre podlage spisovnemu pouku,*) pričnem tudi v tem oddelku z obravnavo berilnih sestavkov.

Kot učno knjigo rabim „Drugo berilo in slovnica za občne ljudske šole“.

Naloga berilnih sestavkov je gotovo ista, kakor v II. oddelku spodnje skupine, zato je pa tudi postopanje isto, samo z večjimi zahtevami.

Kakor sem že omenil, seznamimo učenca najprej z glavno vsebino berilnega sestavka. Z vprašanji se potem prepričamo, v koliko si je vsebino zapomnil in v koliko mu je jasna. Učenec tega oddelka naj pa zna vsebino tudi brez vprašanj povedati t. j. prosto. V ta namen moramo imeti vedno nekako dosledno postopanje, n. pr.: pri živalih opišemo najprej glavo, potem vrat, truplo, noge itd., pri rastlinah korenine, deblo, veje, liste itd. Tako dispozicijo si učenec zapomni in mu služi kot nekaka vprašanja, katera si seveda sam stavi.

Tudi drugačna vsebina berilnih sestavkov naj se vedno priprosto, pregledno, učencu primerno razvrsti; dispozicija vsake podane tvarine bodi jasna učencu.

Največ obravnavamo berilne sestavke z zemljepisno, zgodovinsko in naravopisno vsebino, katero razpravljamo v pol uri, določeni dotični realiji.

Realije so največje važnosti za spisovni pouk, brez njih ni uspešnega jezikovnega oziroma spisovnega pouka. One dajo pri pravem postopanju jasne nazore, predstave, pojme in sklepe, vzbujajo fantazijo, krepijo spomin, pomnože učencu zaklad besed ter ga store spretnega v govoru in pisavi.

Oglejmo si zemljepisje!

Da si učenec pridobi pri zemljepisju jasne nazore, predstave, pojme in sklepe, da se mu vzbuja fantazija, mora biti zem-

ljepisni pouk nazoren. V ta namen podamo učencu v natanko opazovanje najprej to, kar mu je najbližje. Spoznavanje domačije (rojstnega kraja) bodi prvi zemljepisni pouk.

Tu dobi pojem o vasi (trgu, mestu), vrtu, gozdu, dolini, gori, planoti, otoku, sploh o površji zemlje, o stanovih, o prizorih na nebu itd. Od tega znanega gremo potem k tujemu, od bližnjega k daljnemu.

Sè sestavljanjem in primerjanjem značnega dobi pojem o tujem in daljnem.

Hiša k hiši da vas, vas k vasi trg, trg k trgu mesto, gora k gori gorovja itd. Znana vas bodi mera drugi vasi ali trgu, trg trgu ali mestu, mesto drugemu mestu, gora gori itd. Domača občina bodi mera daljnemu svetu (okraju, okraj deželi, dežela državi itd.), oddaljenost dveh znanih krajev bodi dolgotna mera bolj oddaljenim.

Kar si ogledamo, upodobimo, iz upodobljenega naj se učenec vadi sklepati, kako je resnično v naravi. Učenec naj mnogo govori v pravih in popolnih stavkih, da si pomnoži spretnost v govoru tudi pri zemljepisnem pouku.

Prestopimo k zgodovini!

Zgodovina posebno pospešuje prosto pripovedovanje

Tu ima učitelj priložnost s predavanjem učencu dati vzgled, kako se prosto pripoveduje; brez dobrega vzgleda učiteljevega se učenec težko privadi prostemu pripovedovanju.

Predavanje naj se vrši v krepkih stavkih, snov mora biti logično in razvidno razvrstena. Učitelj naj si vselej sestavi dispozicijo, po kateri (pozneje) napeljuje učenca k pismeni vaji; dispozicijo naj si učenec sam išče iz podane tvarine.

Da tudi zgodovina pospešuje mišljenje, krepi spomin in vzbuja fantazijo, mi ni treba omenjati.

*) Glej „Učit. Tov.“ št. 6.

Prirodopisje vadi učenca gledati in opazovati in je vsled tega pripomoček spisovnemu pouku.

Ono je nadaljevanje nazornega nauka, tedaj velja o njem vse, kar sem v nazornem nauku omenil.

Kako je postopati, da se pripravlja pot prostemu pripovedovanju oziroma spisji, omenjal sem, podavši dva vzgleda, že v pričetku tega spisa.

Prestopivši k stvarni obravnavi berilnega sestavka postopamo tako, kakor v I. oddelku spodnje skupine, le oziramo se še bolj na prosto pripovedovanje s tem, da zahtevamo posamezne misli v drugačnih stavkih kakor so v berilnem sestavku.

Za stvarno obravnavo sledi čitanje.

Učenci tega oddelka že znajo gladko mehanično čitati in se vadijo „logično-razumnemu“ čitanju. V ta namen vprašujemo po vsebini čitanega stavka in po glavnih mislih oziroma glavni vsebini posameznih berilnih odstavkov. Pri tem spoznajo dispozicijo berilnega sestavka, kar je važna podstava ustmenemu in pismenemu prostemu pripovedovanju.

Čitane berilne sestavke priuče se po besedah na pamet ali pa si zapomnijo le glavno vsebino ter je prosto pripovedujejo.

Iz računstva učimo učence tega oddelka ustmeno in pismeno seštevati, odštevati, množiti in razštevati.

Pri pismenih uporabnih nalogah učimo učence misliti, kakor tudi jezikovno pravilno govoriti in pisati.

Učenec naj sè sklepanjem pride do tega, katero operacijo bode pri reševanju naloge uporabil; nikakor ne dopuščajmo, da bi učenec kar odgovoril: tu bomo seštevati, odštevati itd., ampak vselej naj sklepa. Ako pa vendar kateri učenec tako odgovori, mora odgovor sè sklepanjem utemeljiti.

Sklepanje postane učencu zelo lahko, ako si zapomni nekatere izraze, iz katerih sledi ta ali ona operacija, n. pr.: za seštevaje „in“ ali „več“, za odštevaje „menj“ ali „razlika“, za množenje „krat“,

za razštevaje „v“ ali x del. Podati hočem vzgled! a) Trgovec skupi 85, 78, 57, 67 gld. koliko vsega skupaj? — Trgovec skupi toliko, kolikor je 85 „in“ 78 „in“ 57 „in“ 67 gld. Kako bomo računali, ker pravimo 85 „in“ 78 itd. — tedaj „in“? Bomo seštevati.

b) Nekdo pravi, ta most je 225 korakov dolg; dela korake, pa jih naredi samo 196; za koliko se je zmotil? — Zmotil se je za toliko, kolikor je razlike med 225 in 196. Kako najdemo razliko?

Iz slovnice in pravopisja se priuče:

Pridevnik, njega spol in število.

Goli stavek z osebkom, dopovedkom in vezilom.

Glagol njega oseba, število in čas (3 glavne čase).

Kaj so lastna imena?

Vprašalni zaimek.

Sklanja samostalnika z jednim vzgledom vsakega spola.

Pripovedovalni, vprašalni, želelni in velelni stavek s pripadajočimi ločili.

Spregatev pomožnega glagola v vseh časih.

Pojem razširjenega stavka.

Kedaj pišemo lj in nj, kedaj z veliko začetno črko? lj, nj in šč so neločljivi soglasniki in se pri razzlogovanji ne dele.

Kako je pri slovničnem pouku postopati, omenjal sem že v zadnjem spisu ter preidem k nalogam. Prepisovanje gojimo tudi v tem oddelku, pa je večji del v zvezi sè slovničnimi vajami.

Narekovanja se je dobro posluževati:

a) pri pouku o lastnih imenih;

b) kedaj pišemo lj in nj;

c) zaradi ločila koncem pripovedovalnega, vprašalnega, želelnega in velelnega stavka.

d) ako opazimo, da pišejo dve ali več besed (največkrat predlog sè samostalnikom) skupaj.

Poleg prepisovanja in narekovanja se pismeno obdeluje vsa slovnična tvarina, katero obravnavamo.

Razven teh slovničnih in pravopisnih nalog gojimo v največji meri spisovne naloge.

Spisovne vaje naj so v ozki zvezi z drugimi predmeti, ne pa ločene t. j. piše naj se snov, katero smo ustmeno obravnavali.

Take naloge izdelujejo učenci tega oddelka po vprašanjih, po načrtu, proti koncu šolskega leta ako je mogoče tudi prosto.

Hočem podati nekaj vzgledov!

a) Občina. (Po vprašanjih.)

Kako se imenuje naša občina? V katerem okraji ali deželi je? Koliko šteje vasi? Katere so največje vasi? Koliko ima naša občina prebivalcev? Kateri jezik govore? S čim se pečajo občani? Koliko mož šteje naš občinski odbor? Kdo je občinski predstojnik? Katere občine so naši mejaše?

Vprašanja napišemo na šolsko tablo; kadar znajo na vprašanja ustmeno odgovarjati, pišejo.

Črešnja (Po načrtu) — sadno drevo — korenine — deblo — lub — veje — listi — cveti — sad — korist.

Načrt napišemo na šolsko tablo, učenci ustmeno opišejo po podanih točkah dotično stvar, potem pišejo.

Načrt pa lahko napišemo tudi mej ustmeno pripravo, takrat ga učenci sami iščejo. Stari Slovani. (Prosto.)

Stari Slovani so bili pobožni, pošteni, delavni in pohlevni. Spoštovali so stare ljudi ter skrbeli za bolnike in siromake. Popotnike so gostoljubno sprejemali.

Stari Slovani so obdelovali polje, redili živino in sadili sadonosno drevje. Kopali so tudi rudo, narejali sol in tkali platno. Bili so poganske vere.

Učitelj sam pove stavke ali jih pa učenci na ustmena vprašanja odgovore, potem jih večkrat ponove in zapišejo.

V tem oddelku pričnemo tudi z listi, a le toliko, da se privadijo glavni vnanji obliki lista.

V to nam dobro služijo listi, ki so pridejani „Drugemu berilu in slovnici“. Učenci te liste prepisujejo, ali jim pa spreminjajo začetek in konec.

Razne naloge svojih součencev naj učenci glasno čitajo, da se privadijo čitanju rokopisov, kar je tudi velike važnosti za spisje. **M. Janežič-Peče.**

Ž o l n e.

(Konferenčna razprava: stvarna obravnavava s pripravo za spisje.)

(Konec.)

Najložja naloga bi bila, ako napišemo vprašanja, katere smo stavili pri opisu. Držimo se lahko istega reda.

Kaj je črna žolna? Kakšne barve je? Kakšna je glava? Kljun? Jezik? Kak je trup? Rep? Nogi? Koliko prstov ima na nogi? Kako ima obrnjene? Kje gnezdi? S čim se hrani?

Ker je ta red dogovorjen, lahko napišejo brez vprašanj. V nižjih oddelkih dati moreš to nalogo le po vprašanjih. Ako si dobro razložil, odgovore oziroma ponove na ta vprašanja le nekaj slabijih učencev.

V sredo ima urnik 1 uro za spisje. Tu dobe nalogo: Opišite žolno po teh vprašanjih! Opišite žolno.

Učenci 4. oddelka, (referent je učitelj na dvorazrednici), pisati morejo že težje naloge, katero smo v terek pripravili. Otroci ne pišejo vseh teh nalog, ampak le jedno ali drugo.

Ker so se morali otroci po našem sestavljenem podrobnem učnem načrtu že seznaniti o sesalcih, kolikor smo jih sprejeli, o zadnjem reprezentantu ptic smo sedaj govorili, nastane naloga: Opišite

ptice! Primerjajte žolne s plavaricami! ujedami itd.

Za vzgled pa vzamem: Primerjajte sesalce s ptiči! (Glej Uč. Tov. št. 7. 1891: L. Letnar: Podrobni učni načrt.)

Naloga razpade v dva odstavka. V prvem govorimo o podobnosti, v drugem o razliki.

Začnem tako:

Kaj daje trdoto telesu sesalcev? Kaj pticam? Vse kosti jedne živali imenujemo kostnik. Tu so si sesalci in ptice podobne. Rečemo: Sesalci in ptice imajo trd kostnik. Ponovi N.! Da si bodete lažje zapomnili: zapišem na tablo: „Kostnik“. Kdo mi zna povedati, v čem so si še podobni? Ako ne, jih napeljem: Kako kri imajo sesalci? Ptiči? S čim dihajo sesalci, ptiči? Tako iščemo dalje, na tabli pa vidimo zapisano:

Kostnik, kri, pluča — hrana — bivanje — korist, škoda; pokriti — gobec, kljun — oči — zunanji udje — gibanje — mladiči — po zimi.

To je nastalo iz nastopnih stavkov:

Sesalci in ptice imajo trd kostnik, rdečo in toplo kri ter dihajo s pluči. Nekateri sesalci in ptiči se hranijo z mesom drugih živalij, nekateri pa uživajo rastline. Sesalci in ptiči se nahajajo pri domu, na polji, v gozdu in v vodi. Veliko sesalcev in ptičev je koristnih, nekaj pa tudi škodljivih.

Sesalci so pokriti z dlako, ptiči pa s perjem. Sesalci imajo gobec z zobmi, ptiči pa rožen kljun. Sesalci imajo oči naprej obrnjene, ptiči pa na obe strani. Prvi imajo štiri noge, drugi le dve, namesto prvih imajo peruti. Ptiči letajo po zraku, sesalci pa ne. Sesalci skote žive mladiče, katere doje z mlekom; ptiči pa iz jajec izvale mladiče. Nekateri sesalci prespe zimo, nekateri ptiči se pa preselijo v gorke kraje.

To nalogo po potrebi lahko razširiš ali pa skrčiš. Vender dozdeva se mi, da je v ljudski šoli ne bodemo širili, temveč raje skrajšali. Ko znajo otroci to povedati, za kar bode komaj pol ure zadostovalo, pogovoriti se mora še nekoliko o stavkih.

To mi je mogoče v sredo, ko imam pol ure slovnico. Tu ponovimo le, kar smo se že učili. Kako storim to, pokazati hočem pri nastopni nalogi.

Omenil sem že, da nikakor ne pišejo otroci vseh teh nalog, temveč le jedno izmed njih. Pokazati hočem še, kaj in koliko si mislim jaz o „prosti nalogi“. Prosta naloga ljudske šole ni nikoli proizvajanje (produkcija) temuč le ponovljenje (reprodukcija). Vzel bi tako:

Prva dva odstavka iz „Žolne“ so memorirali. Pol ure jezikovnega uka porabim za izpraševanje. To bi bilo teden ali več pozneje. Zraven porabil bi pol ure slovnice za spoznavo stávkov.

Beri prvi stavek N.! Kakšen je ta stavek? Iz koliko stávkov je zložen? Odgovor bode najbrže: „iz sedem“. Kateri je prvi stavek? Odgovor (znabiti) „V gozdu“. Pomenita li kaj te dve besedi? Kaj moraš pridjati, da bode pomen? Vidimo, da je prvi stavek raztrgan. Je li ta stavek (1.) tudi zložen, skrčen? Zakaj je pa vejica? (Zato, da ločimo drugi stavek.) Beri mi drugi stavek N.! Tretji, četrti! Ti trije so si sorodni, ker vsak govori o deblu, zato zaznamvam (3. 4.) z nekoliko tanjšimi črtami. Beri peti stavek, N.! Zakaj je pa tu spredaj podpičje? Radi dolgosti zloženega stávká. Beri šesti stavek! Zakaj je pa tu pred „in“ vejica? Tudi radi dolgosti zloženega stávká. S katerimi vezniki so vezani drugi, peti in šesti stavek s prvim? (Kje.) Kaj so zadnje besede? Del prvega stávká. Tako gremo stavek za stávkom, na tabli nastane naslednja slika:

l, l, |, |; l, |. l, |; ll. (Prvi odstavek.)

l, l. l, l, — l. l, l. l, |; l, l. l. (Drugi odstavek.)

Tako preidemo vse stavke, ne zmenimo se niti za glavne niti za odvisne stavke, ne belimo si glave niti s priredji, niti s podredji. Tega jaz svojih otrok ne učim. Poznajo le toliko stavke, da znajo rabiti vsaj nekoliko ločila. Nekaterniki priučé pa svoje otroke v tem na ločila, da se nauče dotične (bolj navadne veznike, pred kate-

rimi se stavi ločilo. Tudi ti so s svojim trudom zadovoljni.

Po tem načrtu ponove slabejši učenci vso tvarino, kar navadno prav dobro store V spisni uri jim rečem: „Napišite prva odstavka iz ‚Žolne‘ na pamet“!

Na tak način pripravim jedno ali drugo nalogo

Za sredo je vselej prost četrtek. Naša naloga je spisana, dobro ali slabo, kakor se časi že samo od sebe načini. Treba jo je popraviti. No, to je delo za prost četrtek.

Navzlic prostemu četrtku vzamem rdečo tinto in pero ter se vglobim v delo. Med delom se ne moreš z nikomur pogovarjati, recimo, delo je končano. Po glavi ti kar mrgoli samih napak: manjkanje ločil, strešic, pik nad črko, napačno pisane besede, celi stavki brez vsake zveze, da celo kraj in dan ne zapiše pravilno, kaj še, ko slednjič zapaziš, da se niti prav ni podpisal pod nalogo. Da se znebiš nekoliko teh neusmiljenih duhov, zapišeš si jih na popir, da se jih laže otreseš in iz spomina spustiš,

kajti v soboto moraš se jih spomniti. Takrat imamo pol ure pravopisje, treba bode plačilo deliti. Napake, katere ima več nalog, poveš skupno, posamniku le takrat omeniš, ako ga moreš izvanredno pohvaliti ali pokarati. Jaz pregledam površno še jedenkrat naloge, težje besede pravilno zapišemo na tablo in ako čas pripušča razdelim zvezke, na kar precej popravijo, ako pa ne, počakam do druge priložnosti, Kdor je pisal „kz,“ piše še jedenkrat, a to po šoli. Da vidijo napake rabim taka znamenja:

/ = ako manjka ločila, pike na i, j, strešice.

√ = ako manjka besede.

— = (podčrtam) ako je beseda napačno zapisana.

~~~~ = ako je beseda napačno izbrana.

prečrtam = ako „ni za noben konec“.

Zanikarno nalogo prečrtam, ter jo niti ne pregledam. S tem je moja naloga skončana. Vas pa prosim, ne prištejte jo zanikarnim ter jo popravite. **Janko Toman.**

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

XVIII. Kako mora biti šolski vrt urejen, da se more vzglednim imenovati.

C. kr. deželni šolski svet razglaša nastopni razpis na c. kr. okrajne šolske svete: Z. 1765

L. Sch. R. Infolge einer Petition der k. k. Landwirthschaftsgesellschaft für Krain hat der Landtag in der 11. Sitzung vom 2. April 1892 den Landesausschuss beauftragt, im Interesse der Hebung des Schulgartenwesens und einer bessern Entlohnung der betreffenden Schulgärtner beim Landesschulrathe zu wirken:

1. Dass festgestellt würde, wie beschaffen und bearbeitet ein Schulgarten sein müsse, um als mustergiltig bezeichnet zu werden und

2. dass jenen Lehrern, welche solche Schulgärten hergestellt haben, eine fixe

Remuneration jährlicher 36 fl. in so lange bewilliget werde, als der Schulgarten auch in mustergiltigen Stande erhalten resp. in solange dem Landesschulrathe ein Credit aus dem Normalschulfonde zur Förderung des landwirthschaftlichen Unterrichtes zur Verfügung stehen wird.

Nach dem infolge diesbezüglicher Mittheilung des Landesausschusses eingeholten Gutachten des Centralausschusses der Landwirthschaftsgesellschaft soll ein Schulgarten, um als Mustergarten zu gelten wie folgt, beschaffen sein:

1. Muss er mindestens 3 Ar gross und umfriedet sein.

2. Es müssen in demselben Obst-, Gemüse- und Blumencultur vertreten sein, doch macht die Rebencultur in Weingebieten und die Forstcultur mustergiltiger.

3. Dem Obstbaue, d. i. den verschiedenen Theilen der Baumschule und den Mutterstämmen müssen mindestens 50% der bearbeiteten Gartenfläche gewidmet sein. Die Baumschule muss fachgerecht eingerichtet und bearbeitet, so wie in regelmässig jährlich zu bepfanzende Schläge mit passender Rotation eingetheilt sein. An Mutterstämmen müssen mindestens 2 Hochstämme, 2 Halbhochstämme, 2 Pyramiden und 4 Forstobstbäume vorhanden sein, von welchen die Hoch- und Halbhochstämme in kleineren Gärten zur Vermeidung von zu viel Schatten auch auf Zwergunterlagen gezogen werden können.

4. Der Gemüsecultur sind mindestens 30% der bearbeiteten Gartenfläche zu widmen, auf welcher die für das Klima und für die einfache Hausmannsküche passenden Gemüsearten cultivirt werden müssen.

5. Der Blumencultur und überhaupt der Ziergärtnerei sind mindestens 5% der bearbeiteten Gartenfläche einzuräumen.

6. Für andere Culturzweige als Blumencultur, Forstcultur etc. muss mehr nach Massgabe ihrer Wichtigkeit und des vorhandenen Raumes die angemessene Gartenfläche bestimmt werden.

7. Die Gärten bis zu 4 Ar Flächeninhalt sind stets geradlinig einzutheilen.

8. Sämmtliche Hauptwege haben mindestens ein Meter breit und stets unkrautfrei, sowie abgerändert zu sein.

9. Der Schulgarten hat jederzeit eine rationelle und sorgfältige Bearbeitung aufzuweisen.

10. Die Eintheilung der über 8 Ar grossen Gärten ist derartig durchzuführen,

dass jedem Culturzweige mindestens soviel Fläche gewidmet wird, als in einem Garten von 8 Ar Fläche bestimmt ist. Wo die Baumschule räumlich vom Garten getrennt ist, müssen die einzelnen Theile analog diesen Bestimmungen bearbeitet sein. Die Cultur von hier nicht angeführten Garten- und landw. Culturpflanzen, sowie anderen für den Unterricht nützlichen Gewächsen, dann das Vorhandensein von passenden Gartenbaulichkeiten (Gartenhäusern, Mistbeeten, Bienenhäusern etc.) machen unter gleichen Verhältnissen den Garten muster-giltiger.

Behufs weiterer Erwägung und Schlussfassung in der in Rede stehenden Frage wird der k. k. Bezirksschulrath (der k. k. Stadtschulrath) beauftragt, zunächst zu erheben und zu berichten, welche der Schulgärten im dortigen Schulbezirke den vom Centralausschusse beantragten Bedingungen entsprechen.

Das Resultat der Erhebungen ist in einem Ausweise darzustellen.

Im Uebrigen wird der k. k. Bezirksschulrath sich berichtlich, allenfalls nach Einholung des Gutachtens der im Bezirke bestehenden Landwirthschaftsfilialen, zu äussern haben, ob und von welchen Punkten mit Rücksicht auf die besonderen localen Verhältnisse eines Schulortes Umgang genommen werden könnte.

K. k. Landesschulrath für Krain.
Laibach, am 10. August 1893.

Der k. k. Landespräsident:

Hein.

Književnost.

Trtna uš in trtoreja. Navod kako se je mo-goče vkljub trtni uši s trtorejo uspešno baviti. Po najnovjših skušnjah spisal Ivan Belè, učitelj na vinorejski šoli v Mariboru. Celje, 1893. Tiskal in založil Dragotin Hribar. Str. 116. Cena 40 kr., po pošti 45 kr. Škoda, ki jo provzročita trtna uš slovenskim vinorejcem, rodila je pričujočo knjigo. Namen njen je rešiti propadajoče vinarstvo. Pisatelj je bajè strokovnjak

v vinarstvu in je spisal knjigo po lastnih in po večletnih skušnjah umnih vinorejcev štajerskih in tujih. Bog daj, da bi se knjiga močno razširila po vinskih krajih in rodila mnogo sadu. Učitelji, kateri službujejo v vinorodnih krajih, naj ne zamude si knjige omisliti. Učiteljeva dolžnost sicer ni odrašenim ljudem svetovati in jih podučevati, toda spodobi se in lepo je, s tem si pridobi zaupanje in spoštovanje ljudstva.

Zgodovina farâ ljubljanske škofije. X. **Zgodovina dobrovske fare** pri Ljubljani. Spisal Anton Lesjak. Založil Jernej Babnik. V Ljubljani, Tiskali J. Blaznik-ovi nasledniki. 1893. Str. 172. Cena 90 kr., nevez. 80 kr. — Nevešč čitatelj bi mislil po naslovu sodeč, da je v tej knjigi dobrovska fara res le zgodovinsko opisana. Temu ni tako. V njej je omejeno in opisano vse, kar se tiče dobrovske fare, Kdor bere, dobi jasno sliko o dobrovski fari, spozna njeno ljudstvo, in se seznanji z vsemi stranmi njihovega življenja. Najobširneje je opisana božja pot na Dobrovi. Knjiga torej ni strogo znanstvena, najbrž zaradi tega ne, ker je namenjena širjim krogom. Pi-

sana je lepo in poljudno. Krasé jo štiri lepe slike narejene po fotografiji dr. Fr. Lampeta. Zunanja oblika in tiskarsko delo je jako vestno in lično.

Odobrene šolske knjige. Vis. naučno ministerstvo je potrdilo za rabo v srednjih šolah:

1. Kermavner V. „Latinska slovnica“, Ljubljana, 1893, Kleinmayr & Bamberg, 2. natisek;
2. Sket, dr. J. „Slovenisches Sprach- und Übungsbuch nebst Chrestomatie und slovenisch-deutschem und deutsch-slovenischem Wörter-verzeichnis“, Celovec, 1893, zaloga tiskarne družbe sv. Mohorja, 5. natisek.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Lineatura pisank. — Likarjeve pisanke. — Svoji k svojim!) Lineatura knjižic (za lepopisje in spisje) za slovenske šole ni imela doslej pravega reda. Po večem smo rabili Slovenci nemškega založnika Grubbauerja pisanke, katere so bile urejene za nemške šole z nemško in latinsko pisavo. Ta uredba in razvrstitev pisank gotovo ni bila dovolj primerna in ugodna našim slovenskim šolam. Zato pa ni bilo na naših šolah nikake jedinstva in razvrstitve; vsaka šola je rabila drugačno lineaturo in še ta jo je menjavala, kakor je razprodajalec pisank slučajno preskrbel ožjo ali širšo lineaturo. Razprodajalci niso vedeli kakih lineatur preskrbeti, otroci ne kakih kupiti in učitelji smo imeli večer križ z zabičevanjem otrokom, katerih številki pisank naj si kupijo in to za vsak nov zvezek posebej. Da bi se prišlo do jedinstva, da bi se rabile pisanke z ozirom na lineaturo primerne stopinji učencev, t. j. da bi se ne rabilo ali preširoko, ali preozko načrtanih pisank, sploh da bi se uvedel pravi red, moral je

celó pred leti nekateri c. kr. okrajni šolski svet z okrožnico vmes poseči. To je kolikor toliko pomagalo, a zmešnjava je ostala gledé številki ista, kajti za št. 7 je sledila 6, tej 7^{1/2}, 8^{1/2}, 9, na to pa 2, 3, 4, 11; za spisje pa smo rabili št. 16, 17, 13, kar pa ni odgovarjalo prvoimenovanim št. lepopisnic. Vprašamo ali je bil to kak red? Kako je mogoče otrokom zapomniti si tak nered?

Ker je tak nered bil samó v zmešnjavo otrokom in sitnost učitelstvu; ker je pa pisanje važen predmet ljudske šole, kateremu omenjeni nered gotovo ni bil v prospéh, zato smo želeli za slovenske šole praktičneje lineature. Kaj je lepšega in primernejšega, kakor da učenec začne pisati na pisanke št. 1, kateri naj sledé št. 2, 3, 4, 5, itd. Istočasno naj se rabi spisovnice, ki inajo isto številko z jednako lineaturo?! Takih pisank in spisovnic nam je preskrbel upokojeni učitelj g. Gaspar Likar, sedaj trgovec s šolskimi in pisarskimi potrebščinami v Gorici.

(Konec prih.)

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. Občni zbor vdovskega društva. (Konec.) Pozneje 1876. l. so se društvena pravila s tem preuredila, da tudi neoženjeni plačajo pristopnine toliko goldinarjev, kolikor let so stari.

Končno so se leta 1882. pravila preuredila tako, da vdove dobivajo namesto prvotnih 60 gld. po 100 gld. in sirote namesto 15 po 25 gld.

Društvenik Trošt iz Iga želi zvediti, kako se misli ukreniti zastran obligacij, ki se bodo prej ali slej spremenile v kronino veljavo, pri katerih bode društvo nekoliko zgube imelo. Obligacije, ki zapadejo meseca sušca in kimovca so se že spremenile v kronino veljavo, kar ve on iz lastne skušnje, torej misli, da

bi kazalo obligacije, ki sedaj visoko stoje prodati, potem pa denar v hranilnice in posojilnice, ki plačujejo po 4^{1/2} gld. obresti, plodonosno naložiti. O tem se vname živahna debata in se sklene nenavzočega predsednika dr. Antona Jarca pri svojem povratu v Ljubljano prositi, da skliče odborovo sejo, pri kateri se ima o tej stvari dalje razgovarjati in sklepati.*)

Zastran Krenerja pritrdi zbor ravnanju tajnikovemu, zastran drugih dolžnikov pa se naroča tajnistvu, da naj se strogo drže pravil in naj se iz ime-

*) Stvar je že rešena v odborovi seji dné 4. vinotoka glej „Uč. Tov.“ 16. vinotoka stran 243.

nika izpuščajo udje ki so samo honoris causa notri, da se vendar izve, kdo je prav za prav ud.

Nasvet tajnika, da naj društveniki plačujejo sami kolektivno, se ne sprejme s tem pristavkom, da bi morda koga od pristopa odvrnilo, ko bi mogel takoj kolektivno plačati. Kdor pa izstopi, preden vso vstopnino plača, je toliko že plačal, kolikor je društvo zanj stroškov imelo, oziroma na pristojbinah plačalo.

Prošnja nadučitelja M. B. iz Ž. za izredno podporo se odkloni, ker je ta gospod že večkrat podporo dobil in so mu otroci že odrasli.

Jednako se odkloni prošnja M. A. nadučitelja iz H., ki je pa lansko leto podporo dobil.

V preglednike računov se volijo Armič, Dimnik in Kokalj.

Predsednik prešteje še jedenkrat ude, ki imajo pravico glasovati in ko jih najde le 23, se volitve ne morejo izvršiti, kajti po § 23. je občni zbor sklepčen, ako je navzoča četrtina društvenikov, ako pa tega ni, pa nastopi § 24, ki pravi, da opravlja v tem slu-

čaju dosedanji odbor društvena opravila do prihodnjega občnega zbora, ki je pa sklepčen brez ozira na število pričujočih udov.

V odboru so tedaj: Dr. Anton Jarc, predsednik. Andrej Praprotnik, podpredsednik. Jožef Cepuder, tajnik. Matej Močnik, blagajnik. Ivan Borštnik, Jernej Čenčič, Feliks Stegnar, Ivan Tomšič in Andrej Žumer odborniki.

Končno se oprostite vplačevanja letnine za leto 1894. vsi oni člani, ki so pristopili v letih 1860., 1861. in 1862.

Srčno obžalovaje, da ni navzoč predsednik dr. Anton Jarc, ki je že 23 let modro in previdno društvo vodil in občnim zborom predsedoval, izrekaje mu priščno zahvalo za njegov trud in prijaznost do učiteljev, sklene podpredsednik Andrej Praprotnik, ko ob enem ne more zatreči začudenja, da se učitelji primeroma tako pičlo tega za njih prekornostnega društva vdeležujejo, s čemur le sebi škodujejo.

Zbor se sklene ob 11. uri.

Vestnik.

Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta. Zapisnikar poroča, kaj se je od zadnje seje sem rešilo. Potem se stalno imenujejo: g. Feliks Nagu, stalni učitelj v Leskovci, za drugo učno mesto pri M. D. v Polji; g. Franciška Stepschnegg za drugo učno mesto v Grahovem; g. Karol Matajce, stalni učitelj v Šmartnem pri Litiji, za drugo učno mesto v Gorenjem Logatci; g. Francisek Maurin, zasilni učitelj v Reichenau, učiteljem-voditeljem na jednorazrednici v Stehanji Vasi. — Gimnazijski učenec iz Ljubljane se lokalno izključi. Dva rekurza zaradi nesprejetja v gimnazijo v Ljubljani se ugodno rešita. Sklepa se o disciplinarnih preiskavah. Profesorju dr. H. Gartenauerju se pripozna tretja petletnica.

Osobne vesti. G. profesor J. Celestina c. kr. učiteljska v Ljubljani je dobil dopust in ga namestuje g. dr. T. Romih, meščanski učitelj v Krškem. Istotako je na dopustu c. kr. vadniški učitelj g. J. Tomšič, katerega za čas dopusta namestuje g. A. Maier, učitelj na nemški mestni deški šoli v Ljubljani, njega pa namestuje g. H. Podkrajšek, učitelj v Radovljici. — Za novo pararelko na mestni dekliski šoli pri sv. Jakobu v Ljubljani je začasno imenovana učiteljica gđc. A. Jereb. — Za novo pararelko na nemški mestni dekliski šoli je začasno imenovana gđc. A. Černy. — Gđc. J. Naglas pa

ostane še dalje suplentinja na tej šoli. — Na II. mestni deški šoli v Ljubljani namestuje obolelega g. F. Pavlina zopet g. A. Sachs. — Izprašana učiteljska kandidatinja gđc. Ida Mally je začasno dobila drugo učno mesto na novi dvorazrednici v Predosljih pri Kranji in kandidatinja gđc. M. Globočnik začasno učno mesto v Št. Jerneji.

Zahvala. Slavno blagodelno društvo „Narodna šola“ v Ljubljani je darovala tukajšnji šoli za mal znesek kompasa, več knjižic za šolarsko knjižnico in dokaj drugega šolskega blaga. Presrečna hvala!

Griblje, dne 7. vinotoka 1893. *Zupanec.*

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ je blagoizvolilo tukajšnji šoli za malo vsoto poslati obilo raznega šolskega blaga. Za ta lepi dar se podpisani v svojem in v imeni šolske mladine najtopleje zahvaljuje. Vodstvo ljudske šole v Št. Petru,

dne 6. vinotoka 1893.

Mihael Kalan.

Zahvala. Slavna „Narodna šola“ je blagoizvolila tukajšnji šoli za malo vsoto poslati obilo šolskega blaga. Podpisano vodstvo ji izreka v imeni uboge šolske mladine najtoplejšo zahvalo.

Šolsko vodstvo Peče, 5. kimovca 1893.

M. Janežič, šolski voditelj.

Listnica upravnštva.

Kako ameriški časopisi tirjajo zaostalo naročnino. Neki v Indianopolisu izhajajoči severoameriški list se obrača do zamudnih plačevalcev naročnine tako-le: „Samo tat bi se predrznil splaziti se v kako prodajalnico in ukrasti tam 10 funtov belega popirja. Stvar pa je vsa drugačna, če je na popirju tiskano zabavno berilo. Na tisoče ljudi, ki hočejo, da so dobri kristijani, a ne tatovi, si ne obteže vesti prav nič zaradi tega, da celo leto prejemajo od založnika 10 funtov časopisov, ne da bi le beliča plačali zanje. Če se to ne pravi krasti, kako naj se pa imenuje? **Čitatelj, ne jezi se, če se to tebe ne tiče!**“

Listnica uredništva.

Gg. c. kr. okrajne šolske nadzornike, oziroma okrajne šolske svete uljudno prosimo, da nam blagoizvolijo naznaujati nove imenovane časne učne moči. — Gđc. **F. Š.** v B.: Stvar priobčimo, ako le mogoče, v prihodnji številki. — **G. J. T.** v M.: Hvala za poslano poročilo, a v to številko ga nismo mogli spraviti. — **G. L. St.** v K.: Priobčimo prihodnjič. Razstava bode leta 1895. in sicer ne samo kmetijska, ampak splošna deželna, v kateri bode zastopano tudi šolstvo.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, založna knjigarna v Ljubljani.

V najinem založništvu izdale so se ravnokar:

— Pomanjšana podoba. —

Glavne oblike zemeljskega površja.

1. Obzor, dokaz da je zemlja okrogla. — 2. Otok. — 3. Otočnato morje. — 4. Polotok. — 5. Zemeljski jezik. — 6. Medmorje. — 7. Kleči. — 8. Ploskat otok. — 9. Ravna obala. — 10. Strma obala. — 11. Sipina. — 11 a. Zemeljska kosa. — 11 b. Morska lokva. — 12. 12. Rt. — 13. Brdo (grič). — 13 a. Okapnica (vilenica). — 13 b. Brdje z razvodnico. — 14. Gora. — 15. Ognjenik. — 15 a. Ognjenikov vrhunec in žrelo, b. obronek in c. podnožje gore. — 16. Pogorje (Primorske Alpe). — 17. Sedlo in prehod. — 18. Predgorje. — 19. Predalpe. — 20. Planine in snežišča. — 21. Ledenik. — 22. Ravnina in nižavje. — 23 a. Planota. — 23 b. Plošča. — 24. 24. Celinsko jezero. — 25. Gorsko jezero. — 26. Morje. — 27. 27. Morski zaliv. — 28. Draga (zatok). — 29. Preliv (morska ožina). — 30. Kanal (morska pot). — 31. 31. Lučni nasip (pomol). — 32. Svetilnik. — 33. Vir in povirje. — 34. Dotok. — 35. Travnat svet. — 35 a. Desno obrežje. — 35 b. Levo obrežje. — 36. Dolenji tok. — 37. Izliv (ustje). — 38. Deltast izliv. — 38 a. Prekop. — 39. Slap. — 40. Velika cesta. — 41. Železnica. — 42. Železniški most. — 43. Predor. — 44. Luka. — 45. Mesto. — 46. Vas. — 47. Jelovje. — 48. Šuma. — 49. Mrene (mrenast oblak). — 50. Kope (kopast oblak). — 51. Skladast oblak. — 52. Deževni oblak.

Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Risane za prvi zemljeznanstveni pouk z vednostno presójo več odličnih veščakov.

Z pojasnilnim tekstom in mnogoterimi, na najfinejši, trpežni karton-papir barvotiskanimi podobami, 1 m široke in 0,77 m visoke.

Komad stane	2 gld. 50 kr.
Iste napete na platno in z ljuknjicami	3 „ 50 „
Iste napete na platno in s palčicami	4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev	— „ 50 „